

LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEN HALLITUKSEN ESITYSTÄ TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2024 SEKÄ VALTIONEUVOSTON SELONTEKOA JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2024—2027

Liisa Kulmala,

metsäekologian dosentti, vanhempi tutkija, Ilmatieteen laitos

Tarve pitkäjänteiselle ja johdonmukaiselle luontopolitiikalle

- Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteena
  - turvata luontopääoma
  - pysäyttää luontokato osana kestävää talouspolitiikkaa
  - kääntää yhteiskunnan toiminta luontopositiiviseksi
  - valtavirtaistaa työ luontokadon pysäyttämiseksi kaikille hallinnonaloille
- Luontokadon torjuminen ei näy talouden suunnittelussa
  - Luonnontilaa suoraan parantaviin toimiin on vähemmän rahoitusta
- Luontokato tulee siis pysäyttää muilla hallinnonaloilla
  - Energiamurroksen toimeenpanossa tärkeää huolehtia myös luonnon monimuotoisuutta.
  - yksityisen sektorin luontotoimet (mm. monimuotoisuustiekartat).

Rahoituksen taso on ristiriidassa luontotavoitteiden kanssa

- YM budjetti pienenee prosentuaalisesti eniten (-32 % vuoteen 2023 verrattuna)
  - Leikkaukset kohdistuvat keskeisimmin ympäristön- ja luonnonsuojeluun.
    - Ympäristön- ja luonnonsuojeluun ollaan varaamassa 70 M€ vähemmän
- Merkittäviä leikkauksia lähes kaikkiin kestävän kehityksen toimina MMM:n hallinnonalan esiin nostettuihin toimiin
- **Metso** ja **Helmi**-elinympäristöohjelma ovat keskeisimpiä monimuotoisuuden tilan parantamiseen tähtääviä ohjelmia.
  - Metso-ohjelman mukaisten metsäalueiden sekä Pohjois-Suomen vanhojen ja luonnontilaisten metsien hankintaan ja korvauksiin 23 M€
  - Aikaisemmissa talousarvioissa 23 M€ varattu vain Metso-ohjelmalle
  - Varmistettava, että rahoitus on riittävä sekä Metso-tavoitteiden toteutumiselle että pohjoisten vanhojen metsien suojelulle.
  - Hallituksen on syytä varautua myös uuden Metso-ohjelman rahoitukseen.
- Metsähallituksen määrärahojen merkittävä pieneneminen vaikeuttaa Helmi-elinympäristöohjelman toteuttamista.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen vihreässä siirtymässä

- Ilmastonmuutoksen hillintä on edellytys myös luontokadon pysäyttämiselle
  - Vihreän siirtymän rahoituksessa ja toimissa kuitenkin korostuu ilmastotavoitteisiin pyrkiminen.
- **Vihreään siirtymään voi liittyä riski luontokadon jatkumisesta**, jos luontotavoitteita ei pidetä johdonmukaisesti mukana kaikissa siirtymän toimissa ja sen rahoituksessa.
- Vihreää siirtymää toteutetaan Suomessa osin EU-rahoituksen avulla, jota kohdennetaan ympäristöluvituksen vauhdittamiseen, T&K-rahoitukseen ja pilotointiin sekä investointeihin.
- Sujuvat ja selkeät lupaprosessit ovat tärkeä tavoite.
  - **kuitenkin huolehdittava, että vauhdittamista ei tehdä ympäristötavoitteiden kustannuksella tai niistä tinkimällä**.
  - Jos ympäristötavoitteista tingitään, vihreän siirtymän investoinnit yksiselitteisesti muuttuisivat kestämättömiksi.
  - Lupaviranomaisilla on riittävästi osaamista, paikallista ymmärrystä sekä resursseja lupaedellytysten toteutumisen varmistamiseen.

Huoli sisävesien ja Itämeren tilasta

- Luontopaneeli on huolissaan sisävesien ja Itämeren tilasta ja suojelun tasosta.
  - Itämeren ja sisävesien luontyypeistä iso osa uhanalaisia
- Hyvää: Panostukset Saaristomeri-ohjelman ja vesiensuojelun tehostamisohjelman jatkamiseen sekä vaelluskalakantoja turvaavaan Nousu-ohjelmaan.
  - Toteutuessaan suunnitelma Palokin koskien vapauttamiseksi on yksittäinen tärkeä panostus vaelluskalakantojen elvyttämiseksi.
- Vesiensuojelun rahoituksen tasoa kuitenkin lasketaan merkittävästi.
  - Vesien ja ympäristöhoidon tukemiseen varattu rahoitus laskemassa: >40 M€ --> 7 M€.
- Hallituksen esityksessä Itämeren ja vesiensuojelun tehostamisohjelmaan ollaan varaamassa 6,3 M€.
- Hallituksen tahtotilana vaikuttaa olevan panostaa etenkin Saaristomeri-ohjelmaan ja on epäselvää, mikä osa rahoituksesta tulee koskemaan sisävesiä ja muita merialueita.
- MMM:öön esitetyllä turvepeltojen ilmastotoimien poistolla osaltaan haitallisia vaikutuksia vesistöjen tilaan.

Rahoitus tietopohjaisen päätöksenteon tueksi vähenee

- Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (VN TEAS) ollaan lakkauttamassa.
  - Rahoitettu ministeriöiden tutkimus- ja selvityshankkeita noin 9 M€/vuosi.
  - Epäselvää, miten ministeriöiden selvitystarpeisiin vastataan jatkossa
    - useiden hallinnonalojen määrärahat lähtökohtaisesti vähenevät.

- Hallitusohjelmassa halutaan vahvistaa tietopohjaista päätöksentekoa ja tiedeyhteisön asiantuntemusta halutaan hyödyntää laajasti.
  - Tarvitaan selkeä suunnitelma tarvittavien selvitystöiden toteuttamiseen päätösten valmistelun tueksi myös jatkossa.



KIITOS ja HYVÄÄ SYKSYÄ!

www.luontopaneeli.fi